

Udskriftsdato: 24. december 2025

2009/1 BTL 113 (Gældende)

Betænkning over Forslag til lov om ændring af lov om social service (Magtanvendelse over for voksne)

Ministerium: Folketinget

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om social service

(Magtanvendelse over for voksne)

[af indenrigs- og socialministeren (Karen Ellemann)]

1. Ændringsforslag

Der er stillet 2 ændringsforslag til lovforslaget. Indenrigs- og socialministeren har stillet ændringsforslag nr. 1 og Socialdemokratiets og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 2.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 27. januar 2010 og var til 1. behandling den 9. februar 2010. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Socialudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og indenrigs- og socialministeren sendte den 4. december 2009 dette udkast til udvalget, jf. SOU alm. del – bilag 83. Den 27. januar 2010 sendte indenrigs- og socialministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 11 spørgsmål til indenrigs- og socialministeren til skriftlig besvarelse, som socialministeren har besvaret.

Et af udvalgets spørgsmål og socialministerens svar herpå er optrykt i bilag 2 til betænkningen.

3. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af indenrigs- og socialministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* i udvalget (S, SF og RV) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* i udvalget (EL) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandlingen. Mindretallet stemmer for de stillede ændringsforslag.

4. Politiske bemærkninger

Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget hilser dette lovforslag fra regeringen velkommen. Forslaget om mulighed for øget anvendelse af elektroniske hjælpemidler, herunder GPS og alarm- og pejlesystemer, bidrager til øget tryghed. Lovforslaget her vil gøre det nemmere at bruge den moderne teknologi til at opspore en dement, der er faret vild, og hjælpe med at sikre den demente et værdigt liv. På frivillig basis bliver det nu langt lettere at tage alarmerne i anvendelse. I tvivlstilfælde og ved modstand mod anvendelsen skal der en formel sagsbehandling til med inddragelse af relevante aspekter og synspunkter, således at der tages vare på den personlige integritet og samtidig i den samlede vurdering sikres tryghed for den demente.

Socialdemokratiets og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget anerkender, at elektroniske hjælpemidler som pejle- og alarmsystemer kan være et redskab til at sikre en aktiv hverdag under forudsætning af, at planerne for den enkelte er fagligt funderet. S og SF er derfor optaget af, at den nyeste teknologi inddrages i de personlige planer, hvor den enkelte borger på den måde opnår en hverdag, der nedsætter tempoet for, at sygdommen udvikler sig. S og SF lægger stor vægt på, at ændringen ikke kommer til at erstatte andre dele af tilbuddet til borgere med sygdommen demens, tilbud der handler om pleje, omsorg og menneskelig kontakt. S og SF mener ikke, at den enkeltes retssikkerhed i forbindelse med beslutning om tidsubegrænsede planer i det nuværende forslag er rammet godt nok ind. S og SF ser gerne, at beslutning om tidsubegrænsning sker under et værgemål, jf. spm. 7 og tilhørende svar, så borgerens retssikkerhed garanteres.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget bemærker, at Folketinget i starten af 2009 behandlede et beslutningsforslag (B 96) fra Dansk Folkeparti, der skulle lette adgangen til at benytte pejle- og alarmsystemer over for demensramte. Dansk Folkeparti fremsatte beslutningsforslaget, fordi der med jævne mellemrum var sager, hvor demensramte forsvandt fra deres boliger og i værste fald omkom på grund af myndighedernes manglende muligheder for at gribe ind og på grund af begrænsningerne i lovgivningen.

I forbindelse med førstebehandlingen af Dansk Folkepartis beslutningsforslag (B 96) tilkendegav regeringen, at den ville gå i gang med et arbejde, der skulle munde ud i en lempelse af reglerne på området. Det arbejde skulle udmønte sig i et regeringsudspil i efteråret 2009. Regeringens arbejde har trukket ud, og derfor fremsatte Dansk Folkeparti kort før jul endnu et beslutningsforslag (B 66 Forslag til folketingsbeslutning om alarm- og pejlesystemer til opsporing af demente) i håbet om, at regeringen og andre partier ville fremskynde processen. B 66 er blevet førstebehandlet samtidig med regeringens lovforslag.

Begge forslag betragter Dansk Folkeparti som forbedringer af den nuværende lovgivning. Begge forslag vil i sidste ende indebære mærkbare forbedringer for både den demensramte og de pårørende. Og så i de tilfælde, hvor myndighederne går ind og iværksætter en eftersøgning, vil forslagene ligeledes medføre, at kommunen og politiet hurtigere vil kunne finde frem til borgeren og dermed få bragt ro over situationen.

Dansk Folkeparti har presset på for at få ændret lovgivningen. Dansk Folkepartis beslutningsforslag er mindre omfangsrigt end regeringens, og Dansk Folkepartis beslutningsforslag omhandler alene en udvidelse af adgangen til at vedtage tidsubegrænset brug af pejle- og alarmsystemer til demente. Regeringens forslag har det samme sigte som Dansk Folkepartis forslag, og derudover indeholder regeringens forslag en række andre initiativer. De initiativer ser Dansk Folkeparti positivt på.

For at der ikke skal opstå politisk usikkerhed og tvivl om, at det vigtigste er at få udvidet lovgivningen på området, har Dansk Folkeparti valgt at trække sit beslutningsforslag og stemme for regeringens lovforslag, da regeringens lovforslag imødekommer Dansk Folkepartis beslutningsforslag.

Det vigtigste er, at reglerne ændres, og at ønskerne på området imødekommes. Høringssvarene viser, at der er bred opbakning til forslagene. Både Ældre Sagen, Kommunernes Landsforening, Danske Eldreråd og Alzheimerforeningen udtrykker tilfredshed med forslaget om lempelse af mulighederne for at anvende pejle- og alarmsystemer, hvilket klart understreger behovet for, at lovforslaget kommer til at virke så hurtigt som muligt.

Disse initiativer sammenholdt med de øvrige initiativer på ældreområdet og i særdeleshed på demensområdet er med til at løfte indsatsen ude i kommunerne.

Dansk Folkeparti kunne aldrig drømme om at fjerne den demensramtes retssikkerhed. Tværtimod vil en udvidelse af regelsættet medføre større sikkerhed for den demente selv, for familien omkring den demente og for plejepersonalet. Naturligvis er det sådan, at regler, så længe de administreres af mennesker, kan misbruges og bruges forkert. Den risiko løber Folketinget altid, når Folketinget lovgiver. Når

regnestykket skal gøres op, står det klart, at reglerne åbenlyst skal lempes, ikke til gavn for systemet, men til gavn for borgerne. En vedtagelse af lovforslaget kan i sidste ende redde liv.

Dansk Folkeparti har ligeledes med tilfredshed noteret, at regeringens lovforslag ligesom Dansk Folkepartis beslutningsforslag indeholder en bestemmelse om, at loven skal undersøges i første halvår af 2013. Folketinget får til den tid et overblik over, hvilke praksisændringer lovgivningen har givet anledning til.

Ud over de initiativer, som lovforslaget indeholder, har Dansk Folkeparti været medvirkende til en række konkrete tiltag på demensområdet, som lovforslaget, efter Dansk Folkepartis opfattelse, skal ses i sammenhæng med. Det er bl.a. værd at fremhæve, at der over hele landet er blevet udbudt kompetence- og uddannelseskurser med henblik på at efteruddanne medarbejdere på sygehusene og i plejesektoren. Kurserne skal medvirke til at sikre sammenhængende og rolige forløb for demensramte. Der blev ligeledes i 2009 gennemført uddannelsesinitiativer om demens for medarbejdere, som foretager forebyggende hjemmebesøg. Der bliver i 2010 åbnet op for, at også medarbejdere, der ikke direkte arbejder med forebyggende hjemmebesøg, kan tilmelde sig kurserne, således at viden om forebyggelse på demensområdet kan nå ud til en bredere kreds i ældresektoren. Det er initiativer som disse, der på sigt kan være med til at løfte hele indsatsen over for udsatte ældre og deres pårørende.

I forbindelse med lovforslaget og Folketingets behandling af de to forslag er det relevant at påpege, at der generelt er stor efterspørgsel efter de fire udgivelser om nedbringelse af magtanvendelse, som er udarbejdet som følge af de midler, regeringen og Dansk Folkeparti har afsat. Udgivelserne henvender sig til medarbejdere, ledere og andre, der er i berøring med demensområdet.

I forbindelse med globaliseringsforhandlingerne i efteråret fik Dansk Folkeparti afsat midler til øget forskning i et strategisk forskningsprojekt, som skal ligge inden for demensforskning. Det er Dansk Folkepartis håb, at forskningen, både det konkrete projekt og den brede forskning, vil udmønte sig i forbedringer for den enkelte borger, som er demensramt.

Den nyeste viden skal forbedre vores velfærdssamfund. Forskningsresultater, ny teknologi og praktiske erfaringer skal inddrages og spredes ud til dem, der hver dag arbejder med og for de demente.

I forbindelse med finanslovaftalen for 2010 fik Dansk Folkeparti ind i aftaleteksten, at der skal ned sættes en arbejdsgruppe, der skal fremlægge en national handlingsplan på demensområdet. Folketingets Socialudvalg har efterfølgende vedtaget en beretning, der bakker op om en national handlingsplan. Arbejdsgruppens formål er bl.a. at indsamle viden, sikre bedre koordinering mellem offentlige aktører, afdække mulighederne for anvendelse af ny teknologi samt at fremlægge konkrete forslag til forbedringer på demensområdet.

Det er Dansk Folkepartis politik, at enhver, der har behov, skal have den nødvendige hjælp. Pleje og omsorg af ældre, herunder demensramte, er en væsentlig offentlig opgave, og det skal sikres, at disse grupper af borgere får et værdigt og trygt liv overalt i landet. Vore ældre skal tilbydes gode og trygge rammer for deres alderdom. Samfundet har meget at takke de ældre generationer for, og de har krav på en velfungerende plejesektor og en effektiv sundhedssektor. Samfundet skal sørge for, at der er et righoldigt udbud af aktiviteter for ældre mennesker – aktiviteter, der svarer til den enkeltes behov.

En del ældres helbred bliver stadig bedre, og flere lever længere. Det er en glædelig udvikling, men længere levetid medfører også en række udfordringer, eksempelvis at gruppen af demensramte bliver større. Opgaverne med de udfordringer må Folketinget, kommunerne og sundhedsvæsenet tage på sig og søge konstruktive løsninger på.

Dansk Folkeparti har medvirket til at sikre tilførsel af midler til ældrepleje, og hver gang Dansk Folkeparti har forhandlet finanslov, har Dansk Folkeparti sat fokus på ældrepolitik, og det agter Dansk Folkeparti fortsat at gøre, så længe vælgerne giver mulighed for det.

Familien er kernen i det danske samfund, og Danmark er afhængig af de vilkår, familierne tilbydes. Det nære bånd mellem børn og forældre er bærende for den enkelte, og derfor skal familierne sikres de bedste muligheder for at kunne fungere, og det betyder, at der skal tages hensyn til den demensramtes pårørende,

og familien skal så vidt muligt inddrages. Det har Dansk Folkeparti lagt vægt på i sit beslutningsforslag, og det fremgår også af regeringens lovforslag, at kommunalbestyrelsen skal inddrage de pårørende, ligesom det fremgår, at de pårørende ligeledes skal inddrages i forbindelse med udøvelsen af omsorgen og plejen rettet mod den enkelte ældre.

Enhedslistens medlem af udvalget mener, at hensigten med lovforslaget er positivt, og lovforslaget er fremsat på baggrund af nogle reelt eksisterende problemer. I den sammenhæng er det selvfølgelig besnærende at udnytte de nye teknologier, der konstant tilbydes inden for velfærdsområdet. Det mener EL også, at man skal gøre, men problemet er, at med de mange nedskæringer der sker på området, er EL bange for, at man bruger teknikken i stedet for at sikre, at der er medarbejdere nok. Hvis det f.eks. er sådan, at en dement ældre har et stort behov for og et stort ønske om at komme ud at gå og få motion, kunne man så forestille sig en mere aktiv fysisk indsats i forhold til den demente, altså at der f.eks. var en medarbejder, som gik en tur med den demente? Det synes EL i hvert fald, at man skal gøre sig nogle ret præcise overvejelser om. Det betyder også, at selv om man så skulle få det her redskab, skal det i hvert fald bruges med en vis forsigtighed. Derfor er det ekstra betænkeligt, at man vil gøre det tidsubegrænset.

EL er også meget betænkelig ved den nye myndighedsstruktur, hvor det ikke længere er det sociale nævn, men kommunalbestyrelsen, der skal godkende magtanvendelse.

5. Ændringsforslag med bemærkninger

Ændringsforslag

Til § 1

Af indenrigs- og socialministeren, tiltrådt af udvalget:

1) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 124, stk. 6, der bliver stk. 5, ændres to steder »§ 126, stk. 1,« til: »§ 126.««
[Konsekvensrettelse]

Af et mindretal (S og SF), tiltrådt af et mindretal (RV og EL):

2) I det under nr. 5 foreslåede § 125, stk. 2, indsættes som 4. og 5. pkt.:

»Når kommunalbestyrelsen søger at træffe afgørelse om tidsubegrænset anvendelse af et personligt alarm- og pejlesystem, skal personen beskikkes en værge på det specifikke spørgsmål. Efter afgørelsen ophæves værgemålet.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvensrettelse som følge af den ændring, der foreslås med lovforslagets nr. 7, som indebærer, at servicelovens § 126 fremover kun vil indeholde ét stykke.

Til nr. 2

Den foreslåede ændring indebærer, at personen beskikkes en værge under kommunalbestyrelsens beslutning om tidsubegrænset anvendelse af personligt alarm- og pejlesystem.

Liberal Alliance, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurin og Sambandsflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Ellen Trane Nørby (V) Erling Bonnesen (V) nfmd. Louise Schack Elholm (V) Sophie Løhde (V)
Martin Henriksen (DF) fmd. Tina Petersen (DF) Kristian Thulesen Dahl (DF) Vivi Kier (KF)
Tom Behnke (KF) Mette Frederiksen (S) Orla Hav (S) Julie Skovsby (S) Lise von Seelen (S)
Özlem Sara Cekic (SF) Astrid Krag (SF) Anne Marie Geisler Andersen (RV) Line Barfod (EL)

Liberal Alliance, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurin og Sambandsflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Liberal Alliance (LA)	3
Socialdemokratiet (S)	45	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Dansk Folkeparti (DF)	24	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	23	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	18	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne	2
Enhedslisten (EL)	4	(UFG)	

Oversigt over bilag vedrørende L 113

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra indenrigs- og socialministeren
2	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
3	Ændringsforslag, fra indenrigs- og socialministeren
4	Udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 113

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om, hvordan ministeren vil sikre, at flytningen af en borger først finder sted, når det sociale nævn er kommet med sin afgørelse m.v., til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om, hvordan ministeren formelt vil sikre, at en borgers situation belyses optimalt og hensynet til borgeren er sikret, før en flytning finder sted, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm., om ministeren kan oplyse, hvem der skal afgøre, om en person modsætter sig anvendelse af alarm- og pejlesystem, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm., om ministeren kan oplyse, hvordan dokumentationen for, at en person ikke modsætter sig anvendelse af alarm- og pejlesystemer, skal forefindes, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm., om ministeren kan præcisere, hvad der menes med »fornøden dokumentation«, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm., om ministeren kan oplyse, hvorvidt der i brugen af alarm- og pejlesystemer uden tidsbegrænsning skelnes mellem personer med demens, hvor sygdommen kan betegnes som kronisk, og personer med demens på et tidligere stadie, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm., om ministeren kan oplyse, om der findes formelle hindringer for, at en person med demens beskikkes en værge på det specifikke spørgsmål om brug af alarm- og pejlesystemer uden tidsbegrænsning m.v., til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
8	Spm. om, hvordan ministeren vil sikre, at den enkelte borger har gennemgået en fuld udredning af sygdommen med en stillet diagnose, før beslutninger om magtanvendelse træffes, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
9	Spm. om, hvordan ministeren vil sikre, at en borgers situation løbende tages op til vurdering, ved beslutning om tidsbegrænset anvendelse af alarm- og pejlesystemer, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå

- 10 Spm. om, hvilken garanti borgeren vil få for, at der leves op til dennes retssikkerhed m.v., til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå
- 11 Spm., om ministeren kan oplyse, hvem der skal stå for udgifterne til den øgede anvendelse af alarm- og pejlesystemer, der er tiltænkt med forslaget, til indenrigs- og socialministeren, og ministerens svar herpå

Et af udvalgets spørgsmål til indenrigs- og socialministeren og socialministerens svar herpå

Spørgsmål 7 og socialministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra S

Spørgsmål:

Vil ministeren oplyse, om der findes formelle hindringer for, at en person med demens beskikkes en værge på det specifikke spørgsmål om brug af alarm- og pejlesystemer uden tidsbegrænsning, og at værgemålet, efter beslutningen er taget, ophæves igen?

Svar:

Til brug ved besvarelsen har Socialministeriet indhentet en udtalelse fra Justitsministeriet, som har oplyst følgende:

»Det følger af § 5, stk. 1, i værgemålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1015 af 20. august 2007 med senere ændringer), at der kan iværksættes værgemål for den, der på grund af sindssygdom, herunder svær demens, eller hæmmet psykisk udvikling eller anden form for alvorligt svækket helbred er ude af stand til at varetage sine anliggender, hvis der er behov for det.

Det følger endvidere af værgemålslovens § 5, stk. 3, sidste pkt., at værgemålet kan begrænses til at angå personlige forhold, herunder bestemte personlige anliggender. Sammenholdt med lovens § 8, stk. 2, som bestemmer, at værgemål kan tidsbegrænses, hvis tilstanden er midlertidig eller der af andre grunde er særlig anledning hertil, betyder dette, at det er muligt at udforme smidige og individuelle ordninger, der er tilpasset konkrete behov.

I værgemålsloven med kommentarer, Svend Danielsen (2006), s. 140, anføres det om § 5, stk. 3, at det inden for det personlige område er muligt at bestemme, at værgemålet ikke skal være altomfattende, men rettet mod »bestemte personlige anliggender« eller spørgsmål, f.eks. flytning til plejehjem. Det anføres endvidere, at det, der kan beslutes efter stk. 3, alene er, hvilke økonomiske og personlige forhold, der skal inddrages under værgemålet og dermed, hvor meget det skal omfatte.

I tilfælde, hvor et værgemål ikke er tidsbegrænset efter § 8, stk. 2, finder værgemålslovens § 10 anvendelse. Det følger af bestemmelsen, at værgemål efter § 5, fratagelse af handleevne efter § 6 eller samværgemål efter § 7 skal ophæves, hvis betingelserne ikke længere er opfyldt.

Det er på denne baggrund Justitsministeriets opfattelse, at værgemålsloven ikke udelukker iværksættelse af et værgemål som beskrevet i spørgsmålet, hvis betingelserne i loven i øvrigt er opfyldt.«

Der skal dog gøres opmærksom på, jf. også besvarelsen af spørgsmål nr. 6 (ad L 113), at den tidsbegrænsede tilladelse, jf. den foreslåede formulering i § 125, stk. 2, kun kan gives på baggrund af en grundig sagsbehandling af kommunalbestyrelsen, hvor det vurderes, om der er risiko for personskade, og om forholdene i det enkelte tilfælde gør foranstaltningen påkrævet, jf. lovens § 125, stk. 1. I forbindelse med sagsbehandlingen skal der fremskaffes de relevante faglige oplysninger, som det fremgår af den foreslåede formulering i lovens § 130.